

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2020-10-05 Nr. 4D-2020/1-882
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas arba KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimai netinkamu skundo nagrinėjimu ir neteisėtu jo persiuntimu Marijampolės pataisos namams (toliau vadinama ir – Marijampolės PN).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

„[...] dėl Kalėjimų departamento 2020-05-28 rašto Nr. 2S-1971 teisėtumo ir pagrįstumo [...]. [...] Kalėjimų departamentas neturėjo jokios teisės siųsti 2020-04-21 teiktą skundą, kuris buvo adresuotas Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Marijampolės pataisos namų administracijai, kadangi Marijampolės pataisos namų administracijos šurkštūs pažeidimai daromi karantinavimo metu dėl epidemijos COVID-19 [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2020 m. liepos 7 d. raštu Nr. 4D-2020/1-882/3D-1854 kreipėsi į Kalėjimų departamentą, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2020 m. liepos 31 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2020 m. liepos 29 raštą Nr. 1S-1886; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) 2020-05-25 gautas nuteistojo X 2020-04-21 skundas, nagrinėti persiustas iš Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Marijampolės departamento. Pridedame skundo ir lydraščio dėl skundo persiuntimo Marijampolės pataisos namams kopijas“;

4.2. „Nuteistojo X skundas pagal kompetenciją persiustas Marijampolės pataisos namams, kadangi pirmiausiai laisvės atėmimo vietų įstaigų vadovai turėjo pareigą kontroliuoti, kaip jų vadovaujamoje įstaigoje buvo laikomasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimų dėl COVID-19 užkardymo. Be to, skunde reiškiamas nepasitenkinimas Marijampolės pataisos namų administracijos veiksmais, tačiau neskundžiamas joks Marijampolės pataisos namų direktoriaus

sprendimas, o tai reiškia, kad nuteistasis X, teikdamas skundą, nesivadovavo Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 str. nuostatomis, kur nurodyta, kad terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šių vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui.“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

5. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAĮ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 6) efektyvumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; 7) subsidiarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi; [...]“;

14 straipsnis. „Prašymų ir skundų nagrinėjimas“ – „8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų perduoti prašymą ar skundą nagrinėti pagal kompetenciją, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis. [...]“

6. Bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

7. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatuose, patvirtintuose teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58, nustatyta:

„8.31. nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus

Kalėjimų departamento kompetencijai; [...].“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas Skunde nurodo, jog skundu kreipėsi į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro Marijampolės departamentą, o šis jo skundą persiuntė į KD, kuris skundo nenagrinėjo, o persiuntė Marijampolės pataisos namams nagrinėti pagal kompetenciją.

Pareiškėjo manymu, KD taip elgdamasis veikė nepagrįstai.

10. Pareiškėjas su skundu 2020-04-21 (NVSC gautas ir užregistruotas 2020-05-21, Nr. 1-65083) kreipėsi į NVSC Marijampolės departamentą dėl Marijampolės pataisos namuose galimai nesilaikomo karantino režimo. NVSC Marijampolės departamentas įvertinęs skundo turinį 2020-05-22 raštu Nr. (4-124.80E)2-25265 Pareiškėjo skundą persiuntė nagrinėti Kalėjimų departamentui.

Kalėjimų departamentas įvertinęs skundo (KD gautas 2020-05-25, rašto Nr. 2G-2253) turinį, minėtą Pareiškėjo skundą 2020-05-28 raštu Nr. 2S-1971 persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją Marijampolės pataisos namų direktoriui bei nurodė, kad apie priimtus sprendimus būtų informuotas ir Pareiškėjas.

Pažymėtina, jog Skunde Seimo kontrolieriui Pareiškėjas skundžia tik KD pareigūnų veiksmus dėl jo 2020-04-21 skundo, adresuoto NVSC Marijampolės departamentui, persiuntimo nagrinėti Marijampolės PN.

Nagrinėdamas pareiškėjų skundus Kalėjimų departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo normų ir principų.

VAĮ 14 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų arba priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam subjektui bei apie tai praneša asmeniui.

Taigi, viešojo administravimo subjektas, šiuo atveju – KD, įvertinęs gauto skundo (pareiškimo) turinį ir nustatęs (šios pažymos 4.1 ir 4.2 punktai), jog negali spręsti jame išdėstytų klausimų arba priimti atitinkamų sprendimų, persiunčia tokį skundą kompetentingai įstaigai, šiuo atveju – Marijampolės PN.

BVK reglamentuota bausmių vykdymo ir atlikimo tvarka, sąlygos ir principai, nustatyta privalomoji tvarka, kuria išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka nagrinėjami nuteistų asmenų skundai dėl bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų. Pažymėtina, kad, pagal BVK 183 straipsnio nuostatas, laisvės atėmimo bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui, bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui, o Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.

Pareiškėjas skunde reiškė nepasitenkinimą dėl Marijampolės pataisos namuose galimai netinkamai užtikrinamam karantino režimui. Pažymėtina, kad pirmiausia laisvės atėmimo vietų įstaigų vadovai, šiuo atveju – Marijampolės PN direktorius, turėjo (turi) pareigą kontroliuoti, kaip jų vadovaujamoje įstaigoje laikomasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimų dėl COVID-19 užkardymo, todėl, minėtas skundas, vadovaujantis VAĮ 14 straipsnio 8 dalimi ir BVK 183 straipsniu, 2020-05-28 raštu Nr. 2S-1971 buvo persiųstas nagrinėti į Marijampolės PN administracijai.

Pagal esamą teisinį reguliavimą, apie persiuntimą kitai institucijai privaloma informuoti pareiškėją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas. Konstatuotina, jog Kalėjimų departamentas, vadovaudamasis VAĮ nustatytu reguliavimu, Pareiškėjo skundą pagrįstai ir per VAĮ numatytą terminą persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją Marijampolės PN, prašydamas informuoti Pareiškėją apie skundo nagrinėjimo rezultatus.

Pažymėtina, jog viešojo administravimo subjektai gali priimti atitinkamus sprendimus pagal asmenų pateiktus skundus ir pranešimus tik veikdami savo kompetencijos ribose, t. y. neperžengdami įgaliojimų, kurie yra suteikti jiems jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

11. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad KD pareigūnai, įvertinę Pareiškėjo skundo turinį ir vadovaudamiesi VAĮ numatytais pagrindais bei laikydamiesi terminų, pagrįstai persiuntė Pareiškėjo skundą nagrinėti pagal kompetenciją Marijampolės PN, atsižvelgiant į tai, Skundas pripažintinas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

12. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundą dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kreipimosi persiuntimu Marijampolės PN, atmesti.